

บทที่ 2

ทบทวนเอกสาร

Fasciola spp. เป็นพยาธิใบไม้ตับขนาดใหญ่ก่อให้เกิดโรค Fascioliasis ซึ่งถูกจัดให้เป็นโรคที่มีความสำคัญ และมีผลกระทบต่อสุขอนามัยของประชากร (WHO, 1995) ประมาณการว่ามีผู้ป่วยด้วยโรค Fascioliasis ถึง 17 ล้านคนทั่วโลก (Mas-Coma et al., 2001) โดยทั่วไปแล้ว จัดว่าคนเป็นไฮสต์โดยบังเอิญของพยาธิชนิดนี้ (Magalhaes et al., 2004) ในปัจจุบันมีรายงานงาน 2 ชนิดคือ *F. hepatica* และ *F. gigantica* พบรากจะกระจายตัวของ *F. hepatica* อย่างกว้างขวางทั่วโลก และมีการระบาดหนาแน่นในประเทศไทยที่มีลักษณะภูมิอากาศแบบอบอุ่น (temperate zone) มีรายงานการศึกษาที่เกี่ยวกับการตรวจสืบพยาธิใบไม้ *F. hepatica* อย่างต่อเนื่อง เช่น การตรวจสืบระยะตัวอ่อนพยาธิในหอย *Lymnaea columella* โดยวิธี multiplex PCR (Magalhaes et al., 2004) การตรวจสืบระยะตัวอ่อนพยาธิในหอย *L. columella* และ *L. viatrix* โดยวิธี PCR (Cucher et al., 2006) การศึกษาปัจจัยเสี่ยงต่อการติดพยาธิ *F. hepatica* ในเด็ก (Macros et al., 2006) ส่วน *F. gigantica* มีการระบาดในประเทศไทยตัวอ่อนพยาธิ *F. gigantica* จากผู้ป่วย 2 ราย (Tesana et al., 1989) รายงานพบในผู้หญิงอายุ 67 ปีจากจังหวัดช่างทอง มีอาการหนักลด ตับโต ตี่ห่าน โลหิตจาง น้ำในถุงน้ำดี (Kanoksil et al., 2006) พบรากจะขนาดในคนเวียดนาม จากผู้ป่วยที่เป็นเด็กหญิงวัย 11 ปี เริ่มมีอาการเป็นไข้หนักลดลงถึง 12 กิโลกรัม ปวดท้อง แพหอบ ให้ยาปฏิชีวนะเพราะติดว่าเป็นโรคเกี่ยวกับตับ หลังจากนั้น 6 เดือนมีอาการปวดเรื้อรัง และบวม เมื่อเจาะเข้าดูพบว่าเป็นพยาธิใบไม้ตับขนาดใหญ่ *F. gigantica* (Le et al., 2007) ไฮสต์กึ่งกลางของพยาธิ *F. gigantica* พบรูปหอยน้ำจืด *Lymnaea auricularia* (Velusamy et al., 2004) พบรูปหอย *L. natalensis* และ *Galba truncatula* (Dar et al., 2004)

สำหรับการศึกษาพยาธิใบไม้กระเพาะผ้าที่ริ็วในประเทศไทยนั้น พบรากถูกสู่มน้ำในริ่ว และความหลากหลายชนิด ได้แก่ *G. crumenifer*, *Carmyerius spatiostis*, *F. elongatus*, *O. streptocoelium*, *O. dicranocoelium*, *O. parvipapillatum*, *P. epiclitum*, *P. ichikawai*, and *C. calicophorum* มีการศึกษาโดย (Sey et al., 1997), *P. cervi* (Anuracpreeda et al., 2008; Panyarachun et al., 2010) ขณะที่ในภาคเหนือพบพยาธิกลุ่มนี้ 3 ชนิด ได้แก่ *O. streptocoelium*, *P. epiclitum* และ *F. elongatus* (Sripalwit, 2007) ซึ่งมีความแตกต่างจากพยาธิใบไม้กระเพาะผ้าริ็วที่พบในประเทศไทยอื่น ๆ เช่น พยาธิ *P. daubneyi* พบรูปหอยรังเศษ

(Szmidt-Adjide et al., 2000) *P. ichikawai* พนในประเทศ Moravia (Kotrla and Chroustacta, 1978) *P. microbothrium* มีรายงานพบในประเทศ Sardinia, Yugoslavia และ Hungary (Horak, 1971) *P. cervi* พนในประเทศ Mexico (Rangel-Ruiz et al., 2003), Bangladesh (Uddin et al., 2006), *Calicophoron microbothrium*, *C. clavula* และ *Ceylonocotyle dicranocoelium* มีรายงานพบในประเทศ Zimbabwe (Dube et al., 2010) ขณะที่ *Fischoederius upiensis* พนในประเทศ Philippines (Eduardo and Javellana 2008) สำหรับพยาธิ *F. elongatus* และ *F. cobboldi* มีรายงานพบในประเทศ India, Bangladesh และ Thailand (Horak, 1971; Sey and Prasitirat, 1994)

ปัจจุบันเทคนิคทางดูถูกชีววิทยาเป็นการศึกษาโดยใช้สารพันธุกรรมในระดับ DNA ได้ถูกนำมาใช้ในการศึกษาทางปรสิตวิทยาอย่างแพร่หลาย ไม่เพียงแต่นำมาใช้ในการจำแนกความแตกต่างของชนิดพยาธินิดต่างๆ เพื่อนั้น แต่ยังมีการพัฒนาเพื่อสร้างเป็นตัวติดตามที่จำเพาะต่อพยาธินิดนี้ๆ โดยใช้เทคนิคทางดูถูกชีววิทยาแบบต่างๆ เช่น RAPD และเทคนิคอื่นๆ เช่น การตรวจสอบพยาธิใบไม้ตับโดยการพัฒนา mitochondrial-based multiplex PCR สำหรับตรวจสืบและจำแนกพยาธิใบไม้ตับ *O. viverrini* และ *Clonorchis sinensis* พบร่วม *O. viverrini* เกิด PCR product ขนาด 1,357 bp ส่วน *Clonorchis sinensis* เกิด PCR product ขนาด 612 bp (Le et al., 2006) หลังจากที่เทคนิค High Annealing Temperature Random Amplify Polymorphic DNA (HAT-RAPD) ได้ถูกพัฒนาขึ้น โดย Anuntalabchaisri et al. (2000) ในภายหลังมีการนำมามาใช้ในการหาตัวติดตามตีเข็มเอ็งแบบจำเพาะของพยาธิใบไม้ตับเล็ก *S. falcatus* (Sripalwit et al., 2003) การศึกษาดูถูกภาพและปริมาณตีเข็มเอ็งที่เหมาะสมของพยาธิใบไม้ตับจากจะระบุเช่น เมตาเซอร์คารีย และตัวเต้มวัย โดยเทคนิค HAT-RAPD (Wongsawad et al., 2006) การสร้างไพรเมอร์แบบจำเพาะสำหรับตรวจสืบพยาธิใบไม้ในลำไส้ขนาดเล็ก *Haplorchis taichui* โดยใช้เทคนิค HAT-RAPD (Wongsawad et al., 2009) นอกจากนี้ Sermsawan et al. (1991) และ Sirasinha et al. (1991a) ได้สร้าง DNA probe ที่มีความจำเพาะต่อพยาธิใบไม้ตับ *O. viverrini* ได้แก่ pOV-A6 ซึ่งเป็นชิ้นส่วน DNA ขนาด 334 bp ซึ่งพบว่าเป็นตำแหน่งที่มีลำดับนิวคลีโอไทด์ซ้ำไปซ้ำมาจำนวนมากบนสาย DNA ของพยาธิใบไม้ตับซึ่งสร้างเป็น primer OV-6F ที่มีลำดับนิวคลีโอไทด์เป็น 5'-CTGAATCTC GTTTGTTCA-3' และ OV-6R ที่มีลำดับนิวคลีโอไทด์เป็น 5'-GTTCCAGGTGAGTCTCTCTA-3' เพื่อใช้ตรวจหา complementary DNA ของเชื้อพยาธิใบไม้ตับที่ปนมากับดูจาระ โดยพบว่ามีประสิทธิภาพในการตรวจหาปริมาณ DNA ได้ร้อยละ 80 ต่อ 2.5 pg หรือเชื้อพยาธิประมาณ 5 พล่อง และไม่เกิดปฏิกิริยาซ้ำกับ DNA ของพยาธิใบไม้ชนิดอื่น ซึ่งได้ช่วยในการแยกปัญหาการตรวจสืบเช่น

พยาธิใบไม้ตับ ต่อมมา Hamburger et al. (1998a) ได้ประยุกต์ใช้เทคนิค PCR ในการตรวจหา เชื้อร์คาระเรียนของพยาธิ *Schistosoma mansoni* ที่ปนเปื้อนในน้ำ และที่ infect ในหอยซึ่งเป็นโสสต์ กึ่งกลาง PCR primers ที่ใช้ถูกออกแบบมาจาก genomic DNA ของพยาธิ PCR product ที่ได้จะ มีขนาด 121 bp ซึ่งเป็นส่วน highly repeat sequence ผลการศึกษาพบว่าสามารถแยกความแตกต่างระหว่างหอยที่มีพยาธิ และไม่มีพยาธิได้ ในหอยที่มีพยาธิสามารถตรวจสกัดได้ตั้งแต่ในระยะแรกที่ miracidium เพียงหนึ่งตัวให้เข้าไปในหอย และยังได้ศึกษาประสิทธิภาพในการตรวจสกัด (sensitivity) ด้วยเทคนิคการทำ DNA pool โดยการนำ DNA ของหอยที่มีการ infect พยาธิหนึ่งตัว ผสมรวมกับ DNA ของหอยที่ไม่ได้ infect พยาธิ ในอัตราส่วน 1 : 10, 20, 30, 40, 50 และ 100 ตัว พนักงานสามารถตรวจสกัดได้ โดยเกิด PCR product ขนาด 121 bp ในทุก อัตราส่วน ผลที่ได้สามารถนำไปใช้ศึกษา และควบคุมการระบาดของโรค schistosomiasis ต่อไปได้ ต่อมานิปเดียร์กันน์ Dinkel et al. (1998) ได้ศึกษาการตรวจหาพยาธิตัวตืด *Echinococcus multilocularis* ในโสสต์เฉพาะโดยวิธี Nested PCR ซึ่ง specific primers ที่ใช้ ออกแบบมาจาก mitochondrial 12S rRNA gene ของพยาธิตัวตืด *E. multilocularis* และทำการทดสอบโดยเทียบกับ cestodes ชนิดอื่น ๆ อีก 11 ชนิด รวมทั้งพยาธิ *E. granulosus* ผล การศึกษาพบว่า สามารถเกิด PCR product ที่มีขนาด 250 bp ที่มีความจำเพาะกับ *E. multilocularis* และเมื่อทำ hybridization ก็ให้ผลที่จำเพาะต่อบนพยาธินิดนี้ เช่นเดียวกัน nokjakanin นัยยะสามารถตรวจสกัดได้จากตัวพยาธิที่ปนกับหอยชากเพียง 1 พอง nokjakanin Hamburger et al. (1998) ได้พัฒนาเทคนิค PCR ในการติดตามตรวจสกัดการปนเปื้อนของตัว เชื้อพยาธิ *S. mansoni* ในน้ำ primers ที่ใช้ใน PCR ได้ออกแบบมาจากการซึ่งส่วน DNA ขนาด 121 bp highly repeat sequence ที่พบใน genome ของ *S. mansoni* ผลการศึกษาพบว่า สามารถตรวจหาพยาธิได้ โดยมีปริมาณ DNA เป้าหมายน้อยที่สุด คือ 1×10^{-6} ng และสามารถตรวจสกัดได้ในเชื้อร์คาระเรียนเพียง 1 ตัว ซึ่งผลที่ได้นี้จะเป็นประโยชน์ในการศึกษาระบาดวิทยา ของพยาธินิดนี้ต่อไป ต่อมา Jannotti Passoc and Souza (2000) ได้ศึกษา susceptibility ของ การติดพยาธิ *S. mansoni* ของหอย *Biomphalaria straminea* และ *B. tenagophila* โดย expose กับ miracidium แล้วนำไปตรวจสกัดโดยเทคนิค Low Stringency PCR โดยใช้ specific primers, EF5' -ACCTACCGTACTATGACG-3' และ ER 5' -GGTTTCTTAGTGTTAG-3' พนักงาน *B. tenagophila* ไม่ susceptible มากกว่า *B. straminea* และสามารถตรวจสกัดการติดพยาธิ โดยวิธี LS-PCR ได้ในวันที่ 7 หลังจากทำการ expose กับ miracidium nokjakanin Barber et al. (2000) ได้ศึกษาระเรียนการตรวจสกัดพยาธิ *S. haematobium* และ *S. bovis* โดยใช้ส่วนของ ITS2 ของ ribosomal gene complex และใช้เทคนิค PCR-RFLP ในการตรวจสกัด พนักงานพยาธิสอง

ชนิดที่มีสักษณะคล้ายกัน และอาจจะพบในแหล่งเดียวกันนี้ สามารถจำแนกความแตกต่างได้โดยการตัดตัวย่อนใช้มัตต์ตัดจำเพาะ 2 ชนิด คือ *Sau* 3A1 และ *Taq* 1 จากการตัดด้วย *Sau* 3A1 *S. haematobium* จะเกิด fragment ที่มีขนาด 260 bp ส่วน *S. bovis* จะเกิด fragment ขนาด 350 bp ส่วนจากการตัดด้วย *Taq* 1 *S. haematobium* จะเกิด fragment ที่มีขนาด 200 และ 160 bp ส่วน *S. bovis* จะเกิด fragment ขนาด 200 และ 230 bp ในปีเดียวกันนี้ Hamburger et al. (2000) ได้ศึกษาการใช้ highly repeated sequence ของพยาธิ *S. haematobium* ในการติดตามตรวจสืบการปนเปื้อนของตัวอ่อนพยาธิในน้ำ โดยวิธี PCR พบร่วมความสามารถตรวจสืบได้โดยจะต้องมีปริมาณ DNA เป้าหมายอย่างน้อย 10 fg เนื่องจากส่วนที่เป็น repeated sequence มีปริมาณมากถึงประมาณ 15% ของ genome แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อนำไปทำ dot blot Hybridization พบร่วมสามารถเกิด cross hybridization กับพยาธิ Schistosome ชนิดอื่น ๆ ซึ่งไม่สามารถนำมาใช้เป็น species specific probe ได้ ต่อมา Wongratanacheewin et al. (2001) ได้พัฒนาเทคนิค PCR เพื่อให้สามารถตรวจหาปริมาณ DNA ของพยาธิใบไม้ตับ โดยใช้ primers ที่มีความจำเพาะต่อพยาธิใบไม้ตับคือ OV-6F และ OV-6R ซึ่ง primers ชุดนี้สร้างตามลำดับนิวคลีโอไทด์ของ pOV-A6 specific probe ที่มีความจำเพาะต่อพยาธิใบไม้ตับ และให้ PCR product ที่มีขนาด 334 bp พบร่วมความสามารถตรวจหาปริมาณ DNA ของพยาธิใบไม้ตับได้ในปริมาณที่น้อยที่สุด คือ 2×10^{-17} ng และสามารถตรวจหาเชิงพยาธิใบไม้ตับจำนวน 1 ใบ ทึ่งที่ผสม และไม่ได้ผสมอยู่ในอุจจาระของหมูแฮมสเตอร์ และไม่เกิดปฏิกิริยาข้าม กับ DNA ของพยาธิใบไม้ตับอื่นตัวอย่าง ต่อมา Hertel et al. (2002) ได้ศึกษาวิธีการตรวจหาพยาธิ *Schistosoma* sp. ที่มีการระบาดในนก จากตัวอย่างน้ำจากทารกและเล็บ โดยวิธี PCR และ Filtered Hybridization ซึ่งได้ศึกษาและพัฒนาจนได้ primers ที่ทำให้เกิด PCR product ขนาด 396 bp ซึ่งเป็นกิ่นส่วนของ tandem repeat DNA ของพยาธิ *Trichobilharzia ocellata* ซึ่งเป็น schistosome ของนกแล้วนำไปตรวจสืบในน้ำจากทารกและเล็บที่คาดว่าจะมี ระยะเชื้อร์คารีเยพยาธิชนิดนี้เป็นอยู่ ผลการศึกษาพบว่าสามารถตรวจสืบได้แม้จะมีปริมาณ DNA เป้าหมายน้อยเพียง 100 fg หรือ เชื้อร์คารีเย 1 ตัว ในแพลงก์ตอน 0.5 g หรือ เชื้อร์คารีเย 2 ตัว ในหอยหนึ่งตัว จากการทำ Hybridization พบร่วมถ้ามีปริมาณ DNA น้อยกว่า 100 pg จะเกิด cross reaction กับพยาธิชนิดอื่น ๆ ในสกุลเดียวกัน จึงยังไม่สามารถนำไปใช้ตรวจสืบในบริเวณที่มีการระบาดของพยาธิในกลุ่ม Schistosomes หลายชนิด ต่อมาในปีเดียวกันนี้ Wongratanacheewin et al. (2002) ทำการศึกษาการตรวจสืบพยาธิใบไม้ตับ *Opisthorchis viverrini* จากตัวอย่างอุจจาระของคนโดยวิธี PCR พบร่วมมี sensitivity ในการตรวจสืบ 80% และกล่าวว่าว่าเชิงพยาธิที่มีความจำเพาะมากกว่าวิธีที่ใช้ DNA probe ในการตรวจสืบ แต่อย่างไรก็ตามวิธีนี้ยังให้ผลต่ำอย่างกว่าวิธี

formalin-ether sedimentation ซึ่งอาจเป็น เพราะใช้ปริมาณอุจจาระน้อยกว่ามาก ข้อจำกัดของวิธีนี้ คือต้องมี DNA เป้าหมายอย่างน้อย 200 pg หรือ มีไข่ประมาณ 200 พองจึงจะตรวจพบได้ Pontes et al. (2002) ได้ศึกษาวิธีการตรวจสืบพยาธิ *S. mansoni* ในตัวอย่าง serum และอุจจาระของคน โดยใช้เทคนิค PCR ซึ่ง primers ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ออกแบบมาจาก ส่วนที่เป็น highly repeat sequence ผลการศึกษาพบว่า สามารถตรวจสืบการติดพยาธิได้ แม้จะมีไข่พยาธิเพียง 2.4 พอง ต่อ อุจจาระ 1 กรัม ซึ่งมีประสิทธิภาพมากกว่าวิธี Kato-Katz examination ถึง 10 เท่า และสามารถตรวจสืบพยาธิ แม้จะมี DNA เป้าหมายเพียง 1 fg นอกจากนี้ ยังไม่เกิด cross reaction กับพยาธิชนิดอื่น ๆ ที่นำมาทดสอบด้วย หลังจากนั้น Maleewong et al. (2003) ได้ประยุกต์ใช้เทคนิคนี้ในการตรวจหาพยาธิใบไม้ตับในโสสต์ กึ่งกลาง ได้แก่ หอยใบกลุ่ม bithynid และปลาใบกลุ่ม cyprinoid โดยใช้ primers OV-6F และ OV-6R เช่นกัน ผลที่ได้พบว่า มีค่า sensitivity ในการตรวจสืบถึง 100% คือสามารถตรวจพบระบะเชอร์คาเรียเพียง 1 ตัว ที่ผสมอยู่ในเนื้อหอย และเมตาเชอร์คาเรียเพียง 1 cyst ที่ผสมอยู่ในเนื้อปลา และพบว่าจะไม่เกิดปฏิกิริยาข้าม กับ DNA ของพยาธิใบไม้ตับอื่น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพยาธิใบไม้ขนาดเล็กที่ปนอยู่ในปลา หรือในหอย ตัวเดียวกันซึ่งด้วย ต่อมมา Sripalwit et al. (2003) ได้นำเทคนิค HAT-RAPD (High Annealing Temperature Random Amplified Polymorphic DNA) มาใช้ในการหาความแตกต่างระหว่างพัณฑุกรรม ของพยาธิใบไม้ลำไส้ ขนาดเล็ก Family Heterophyidae ที่สามารถติดถึงคน 4 ชนิด คือ *Stellantchasmus falcatus*, *Haplorchis taichui*, *Centrocestus caninus* และ *Metagonimus yokokawai* ไม่ติดถึงคน 1 ชนิด คือ *Haplorchoides* sp. และพยาธิใบไม้ในกลุ่มอื่นที่เกิดเดียงกันที่มีการระบาดในประเทศไทย คือ *Opisthorchis viverrini* โดยใช้ 20 random primers (Kit A, Operon Technologies Inc.) พบร้า มี 19 primers ที่สามารถสังเคราะห์ DNA สายใหม่ที่มีความแตกต่างของแบบแผนลักษณะพิมพ์ DNA ของพยาธิทั้งหมดที่ใช้ทดสอบ และได้เลือกแบบ DNA ของ *S. falcatus* ที่มีขนาด 318 bp ที่เกิดจาก primer OPA-08 ซึ่งมีความแตกต่างจากพยาธิชนิดอื่นๆ อย่างชัดเจน ไปหาลำต้นนิวคลีโอไทด์ แล้วนำไปใช้ในการออกแบบ specific primer เพื่อใช้ตรวจสืบพยาธิ *S. falcatus* Caldeira et al. (2004) ทำการศึกษาวิธีการตรวจสืบชนิดของหอย *Biomphalaria* sp. และพยาธิ *S. mansoni* จาก organic material trace จากเปลือกหอยที่ตายแล้ว โดยวิธี PCR- RFLP (เฉพาะหอย) และ LS-PCR (เฉพาะพยาธิ) พบร้าสามารถตรวจสืบชนิดของหอยจากเปลือกหอยที่ตายแล้วได้ และยังสามารถตรวจพยาธิ *S. mansoni* จากเปลือกหอยที่ทดลอง infect พยาธิ แม้ร่าหอยนั้นจะตายนานมากกว่า 8 สัปดาห์ Magalhaes et al. (2004) ได้ศึกษาวิธีการตรวจสืบหอย *Lymnea columella* ที่ติดพยาธิ *Fasciola hepatica* โดยวิธี multiplex PCR และ

primers ที่ใช้ออกแบบมาจากลำดับของ mitochondrial DNA คือ FASCF และ FASCR และ primers ที่ใช้ร่วมกันอีกคู่หนึ่งคือ ETTS 1 และ ETTS 2 เพื่อให้ไปเกาะส่วนที่เป็น ITS region ของหั้งหอยและพยาธิ นอกจากนี้ primers คู่นี้ยังทำหน้าที่เป็น internal control ในปฏิกิริยา ผลการศึกษาพบว่า สามารถตรวจพบพยาธิแม้จะอยู่ในช่วง prepatent period Intapan *et al.* (2005) ได้พัฒนาเทคนิคในการตรวจสืบพยาธิใบไม้ปอด *Paragonimus heterotremus* โดยได้ทำการทดลองปื้อนพยาธิในแมลง และตรวจสืบโดยใช้เทคนิค PCR โดยใช้ primer ที่ออกแบบมาจาก pPH-13 specific DNA probe พบร้าสามารถเกิด PCR product ที่มีขนาด 0.5 kb และสามารถตรวจพบใช้ปริมาณน้อยที่สุด 5 พองที่ป่นมากับครุภาระ นอกจากนี้ยังสามารถตรวจพบปริมาณ genomic DNA เพียง 1×10^{-4} ng และมีค่า sensitivity ในการตรวจสืบ ถึง 100% อีกด้วย

ปัจจุบันในประเทศไทยมีการประยุกต์ใช้เทคนิคทางเคมีวิทยาเพื่อใช้วิจัยทางด้านปรสิตวิทยามากขึ้น เช่น การศึกษาดูณภาพและปริมาณตีเข็นເອທີ່ເຫມະສມຂອງພຍາທີໃບໄໝ້ ໜລາຍໜິດຈາກຮະບະໄໝ້ ແນຕາເຊອວົງຄາເຮືຍ ແລະຕັ້ງເຕີມວ່ຍໂດຍເທົນນິດ HAT-RAPD (Wongsawad *et al.* 2006) การตรวจหาตัวติดตามพยาธิใบไส้ *Stellantchasmus falcatus* (Sripalwit *et al.* 2003) และ *H. taichui* (Wongsawad *et al.* 2009)ซຶ່ງເປັນວິທີການທີ່ດີທີ່ສຸດທີ່ນີຍມໃໝ່ມາກໃນຂະນິ້ນີ້ ເພື່ອເປັນຕົ້ນແບບຂອງການນຳໄປໃຫ້ตรวจສืบชนິດທີ່ຖຸກຕ້ອງທີ່ໃນຮະບະຕັ້ງຄ່ອນ ໄໝ້ ແລະຕັ້ງເຕີມວ່ຍໃນກາຮົມທີ່ມີກາຣຕິດເຫັນວ່າມີກັນຂອງພຍາທີ່ທີ່ສອງໜິດນີ້ ເພື່ອກາຣັກຢາແລະນົ່ອງກັນກຳຈັດພຍາທີ່ໃຫ້ ດຸກຕ້ອງແລະແມ່ນເຢັ້ມ ສາມາດตรวจหาກາරຮະບາດຂອງພຍາທີ່ໜິດນີ້ໃນຄົນ ສັດວົບກ ແລະສັດວົງນິ້າ ແລະອາຈນຳໄປຈຸດສິທິບັດໄຕ້ຕ້ອງໄປ